תורה אור השלם

רבינו חננאל

[אמאי קרי ליה חנן הנחבא וכו'] פי', קבלה בידינו היא

שהיו חכמים מתעסקין למנותו פרנס על הצבור,

ולא קביל והלך ונחבא,

. לפיכך היו קורין אותו חנין

הנחבא בר ברתיה דחוני

המעגל דכי הוה אצטריך עלמא מיטרא שדרו רבנן

ינוקי דבי רב ומנקטי ליה

. לולימיה ואמרי ליה ארא

רבון העולמים עשה בשביל אלו שאין יודעין איזה אב נותן מטר. תא

חזי. חסידי דבבל מיכנפי

ובעו רחמי אולי מירצי

חסידי ארץ ישראל כגון חנין זה וכגון ר' יונה [אבוה דר' מני] כד הוה

מיצטריך עלמא למיטרא

שקיל (אבוה דר' מני)

איזיל איזבין חיטי, אזל

קאי בדוכתיה עמיקתא מיכסי שקא בצנעא בעי

רחמי ואתי מיטרא וכו׳. ר׳

מני בריה הוו מצערי ליה

אמערתא דאבוה הוו מחלפי מהתם אינקוט כרעיה דסוסוותיהו כו'.

הוה שכיח [קמיה] דר׳

טד חזרה חוה לשחרוריחה

*שי*ר המעלות ממַעמַקּים קראתיך י

ְּרֶאתִיךְּ יְיָ: תהלים קל א

כח:ז. ד) ול"ל חוני. הגהת

הגהות הב"ח (א) גם' להיומי והיגי דלינהו למניה וסיים מסאניה כי כרוכו: (ג) שם ידענא משום הנהו בריוני כו'. נ״ב עי׳ פרש״י בסוף עמוד ל״: (כ) שם הוה מלטריך: (ו) שם אמרי ניכניף לגבי מיכסי בשחת כו': (ק) שם מתרי ליה אייתי לן מר מנדול: (ט) רש"י ד"ה דלא כו' כלסטים מה"ד סַר״ל: (כ) ד״ה שליו מכירין בין חגן לאביהן שבשמים כסבורין עלי: (ל) ד"ה ה"ג וכו'. בנית הרחת רלומר סכטס כלומר מתחבא כי: (מ) ד"ה תח ליכניף הסדדי אלמא בפרהסיא היו עושין ולא בצינעא ל"א נכניף אהדדי משום חד מינייהו לא הוה אתי: (נ) ד"ה תקיפי כו וקא חזינן כר׳ דמחמתיה בלחוד אמי מיטרא: (ס) ד"ה ואיימי כו' דגן משום כפנא הס"ד ואח"כ מה"ד בדוכתא עמיקתא אדם שאפילו לבני ביתו: (ע) ד"ה אינקוט כו' לווו ממקומן שלא הניחם לילך עד שיקבלו עליהם שלא לצער את רבי מני בנו הק"ל ולח"כ מה"ד הוה שכיח ואח"ל מה"ד זיייי ב-ר' מני לפני ר' יצחק בן ייליוטיב הס"ד: (פ) ד"ה אלישיב הס״ד: (פּ) עמי היתה ושלחתיה. נ"ב ס"ח כלומר שהבלתי עלי שלא להתפלל על עניו זה שתח המתפנל על עלין והם שהתפללתי קודם: (3) בא"ד מקוגלת כל כך ומפני שלא רצה להטריח לפני המקום

גליון הש"ם גמ' בעיא רחמי דליהדר

לעזי רש"י

כשהלך לביתו: דלינהו למניה. הגביה בגדיו אחר כחיפיו כדי שלא גרסי׳ שהיה מחבא בבית הכסא. (0 כי הוה בעי רחמי אמיא היה יקרעו: כי מיקשטא. בתכשיטין: לאיגרא. עלייה: זוימא. זוית: מחבא עלמו מרוב ענוה. ומאן דגרס בית הכסא כלומר מתחבא מוויסא דדביסהו. מאותו הרוח שאשתו שם עלו העבים תחלה שהיא בבגדיו כשהוא נכנס להסך את רגליו מרוב לניעות: רב הונא ורב

מסדת. חסידי דבבל מפרסמיו אם הדבר ושל ארץ ישראל לנועין ולא מודיעין שבא המטר בשבילם: סא ליכניף אהדדי. מי אלמא משום חד מינייהו לה אתי מיטרה: תקיפי דארן ישראל רבי יונה. וקא חזינן (י) דמחמתיה אתי מיטרא: גואלהא. טשק"ה בלע"ו: והייתי בוווה עיבורה. דגן משום כפנא (ס). שאפילו לבני ביתו לא היה מודיע: אייתי לן מר מעיבורת. דבעית למיזבן: רווחת עלמא. דליהוי שובע. ואהכי לא זבני ביוקרא דהשתא: הוו קא חלפי. דבי נשיחה: התם. עלויה מערתח דרבי יונה: אינקוט. נדבקו בקרקע שעל גבי מערה ולא היו יכולין לזח ממקומן (ע): עסירי דבי המי. עשירים של בית חמי: ליענו. יהיו עניים: קח דחקי לי. ליתן להו פרנסה: לא מקבלי עלי אינשי ביתי. אין אשתי מקובלת עלי שאינה יפה: מגנדרא. מתגדלת עלי מתוך גבהות יופיה. מגנדרא מלשון מקום הניחו לי אבותי להתגדר בו (סולין דף ז.): עמי היתה ושלחתיה. (פ) דבר זה היה בידי שכל מה שאני מבקש היו נותנין לי ועכשיו אין תפלתי מקובלת כל כך (ל): דמן דיוקרת. מקום:

לא אסבר להו אפיה. לא החזיר להם פניו: בפניא. לפנות ערב (כ) ד) חוני לאבא כסבורין עלי שאני אביהן: ה"ג שהיה מחבא. ולא א) [ב"ק 26:], ב) [מונות ערב (כ) די חוני לאבא בחבר הרבא (נ) בי הוה ביני החתי אתוא הים מון, ב) [מולין קכב. מגילה

נענית תחלה: לא אפגר. לא אתבטל ממלאכתי כמן יומא דמיפגרי רבנו (שבת דף קכט:): מ"ט דרת. מדוע נשחת הטלית על כתף חחת ולח נתת בכתף תחת המשחוי: להכי שחלה לי. להתעטף בה: ולהכי לא שאלה לי. להטיל עליה קולין לקרעה: במיח לא חזינן. מה דאית בה ושמא ישכנו דג או נחש: דלא בדקיתו לי. אם כשרים אם פרילים דאמר מר (במס׳ דרך ארן רבה פ״ה) כל אדם יהי בעיניך כלסטים: (ט) **טובת הנחה חנם.** דאינהו לא הוו קא אכלי דליכא ריפתא וקא מחזקינן בהו טובה חנם: ינוקה קהי בבי כנישחה. קמי רביה ולא אתי כולי יומא: דחיתתה שכיחה בביתה. כל יומח וכי מילטריך ענייא מידי אזלה ויהבה (י): ועוד דמקרבא הנייתה. שדבר אכילה היא נותנת לעני והוא בלא טורח ממה שהיתה נותנת מעות ויטריח העני עד שיקנה: אי נמי. אהכי קדים ענני דידה: משום ביריוני. בורים עמי הארץ: ינוקי דבי רב. להמריך לבו ויתכוין בתפלתו: בשיפולי. בשולי בגדיו: אבא אבא. כך רגילים לקרותו כיתום שאמר

אבי אבי: שאין מכירין. בין מר ציבי אחד כתפיה וגלימא אחד כתפיה אמר להו מלית שאולה היתה

תרי תלמידי הוו שכיחי קמיה, אמרו ליה ליבעי תפילה ושלחתיה. ד' יוסי

רבינו גרשום

איפגר. איבטל. להכי שאלה. להתעטף, ולהכי לא שיילה למידר משאוי מחביא עצמו. דבבל. שהיו מתפללין י בפרהסיא. ותקיפי דארעא קואלקא. בוצלא. דבי חמי. טפי. עמי היתה ושלחתיה. כלומר, בתחילה היה לבי

ולא אסבר להו אפיה בפניא כי הוה מנקט ציבי דרא ציבי ומרא בחד כתפא וגלימא בחד כתפא כולה אורחא לא סיים מסאני כי מטי למיא סיים מסאניה כי מטא להיזמי והיגי דלינהו למניה (6) כי מטא למתא נפקא דביתהו לאפיה כי מיקשמא כי ממא לביתיה עלת דביתהו ברישא והדר עייל איהו והדר עיילי רבנן יתיב וכריך ריפתא ולא אמר להו לרבנז (כ) תו כרוכו פלג ריפתא לינוקי לקשישא חדא ולזומרא תרי אמר לה לדביתהו ידענא דרבנן (ב) משום מימרא קא אתו ניסק לאיגרא וניבעי רחמי אפשר דמרצי הקדוש ברוך הוא וייתי מיטרא ולא נחזיק טיבותא לנפשין סקו לאיגרא קם איהו בחדא זויתא ואיהי בחדא זויתא קדים סלוק ענני מהך זויתא דדביתהו כי נחית אמר להו אמאי אתו רבנן אמרו ליה שדרי לן רבנן לָגבי דמר למיבעי רחמי אמיטרא אמר להו ברוך המקום שלא הצריך אתכם לאבא חלקיה אמרו ליה ידעינן דמימרא מחמת מר הוא דאתא אלא לימא לן מר הני מילי התמיהא לן מאי מעמא כי יהיבנא למר שלמא לא אסבר לן מר אפיה אמר להו שכיר יום הואי ואמינא לא איפגר ומאי מעמא דרא

להכי שאלי ולהכי לא שאלי מאי טעמא כולה אורחא לא סיים מר מסאניה וכי מטי למיא סיים מסאניה אמר להו כולה אורחא חזינא במיא לא קא חזינא מ"ט כי מטא מר להיומי והיגי דלינהו למניה אמר להו 6 זה מעלה ארוכה וזה אינה מעלה ארוכה מאי טעמא כי מטא מר למתא נפקא דביתהו דמר כי מיקשטא אמר להו כדי שלא אתן עיני באשה אחרת מאי פעמא עיילא היא ברישא והדר עייל מר אבתרה והדר עייליגן אגן אמר להו משום דלא בדקיתו לי מאי מעמא כי כריך מר ריפתא לא אמר לן איתו כרוכו משום דלא נפישא ריפתא ואמינא לא אחזיק בהו ברבנן טיבותא בחנם מאי טעמא יהיב מר לינוקא קשישא חדא ריפתא ולזומרא תרי אמר להו האי קאי בביתא והאי יתיב בבי כנישתא ומאי מעמא קדים סלוק ענני מהך זויתא דהוות קיימא דביתהו דמר לעננא דידיה משום דאיתתא שכיחא בביתא ויהבא ריפתא לעניי י ומקרבא הנייתה [ואנא יהיבנא] זוזא ולא מקרבא הנייתיה אי נמי יוס הנהו ביריוני דהוו בשיבבותן [אנא] בעי רחמי דלימותו והיא • בעיא רחמי דליהדרו בתיובתא [ואהדרו] חנן הנחבא בר ברתיה דחוני המעגל הוה כי 🙉 מצטריך עלמא למיטרא הוו משדרי רבנן ינוקי דבי רב לגביה ונקטי ליה בשיפולי גלימיה ואמרו ליה אבא אבא הב לן מיטרא אמר לפני הקב"ה רבש"ע עשה בשביל אלו שאין מכירין בין אבא דיהיב מימרא לאבא דלא יהיב מימרא ואמאי קרי ליה חגן הנחבא מפני שהיה מחביא עצמו בבית הכסא אמר ליה רבי זריקא לרב ספרא ^מ תא חוזי [מה] בין תקיפי דארעא דישראל לחסידי דבבל חסידי דבבל רב הונא ורב חסדא כי הוה מצטריך עלמא למיטרא אמרי ניכניף (י) הדדי וניבעי רחמי אפשר דמירצי הקדוש ברוך הוא דייתי מיטרא תקיפי דארעא דישראָל כגון ר' יונה, אבוה דְרבי מני כי הוה מצטריך עלמא למיטראָ הוה עייל לביתיה ואמר להו הבו לי גואלקי ואיזיל ואייתי לי בזוזא עיבורא כי הוה נפיק לברא אזיל וקאי בדוכתא עמיקתא דכתיב י ממעמקים קראתיך ה' וקאי בדוכתא צניעא ® ומכסי בשקא ובעי רחמי ואתי מימרא כי הוֹה אתי לביתיה אמרי ליה אייתי ® מר עיבורא אמר להו אמינא הואיל ואתא מימרא השתא רווח עלמא ותו רבי מני בריה הוו קא מצערי ליה דבי נשיאה אישתמח על קברא דאבוה אמר ליה אבא אבא הני מצערו לי יומא חד הוו קא חלפי התם אינקוט כרעא דסוסוותייהו עד דקבילו עלייהו דלא קא מצערו ליה ותו רבי מני הוה שכיח קמיה דרבי יצחק בן אלישיב אמר ליה עתירי דבי חמי קא מצערו לי אמר ליענו ואיענו אמר קא דחקו לי אמר ליעתרו ואיעתרו אמר לא מיקבלי עלי אינשי ביתי א"ל מה שמה חנה תתייפי חנה ונתייפת אמר ליה קא מגנדרא עלי א"ל אי הכי תחזור חנה לשחרוריתה וחזרה חנה לשחרוריתה הנהו תרי אמר ליה קא מגנדרא עלי א"ל אי הכי תחזור חנה לשחרוריתה וחזרה חנה לשחרוריתה הנהו ערי תלמידי דהוו קמיה דרבי יצחק בן אלישיב אמרו ליה ניבעי מר רחמי עלן דניחכים מובא אמר להו עמי היתה ושלחתיה רבי יומי בר אבין הוה שכיח קמיה דר' יומי דמן יוקרת שבקיה ואתא לקמיה דרב אשי